

Ντ. Φράνσις Κέρε, μιλάει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ

Χτίζοντας μια βιώσιμη Αφρική, με χώμα και νερό

«Δώσε σε κάποιον ένα ψάρι και δεν θα πενιάσει για μια μέρα. Μάθε του να ψαρεύει και δεν θα ξαναπεινάσει ποτέ στη ζωή του».

Αυτή η σοφή κινεζική παροιμία φαίνεται να είναι η πηγή έμπνευσης και η κινητήρια δύναμη για δημιουργία, του τιμήντα με το διεθνές βραβείο βιώσιμης αρχιτεκτονικής Αφρικανού αρχιτέκτονα, Ντιεμπέντο Φράνσις Κέρε (Diebedo Francis Kere), ο οποίος μπορεί να ζει και να εργάζεται στη Γερμανία, αλλά η ψυχή και η δουλειά του έχουν σημείο αναφοράς την Αφρική και τη χώρα, όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε, την Μπουρκίνα Φάσο.

Πρωτότοκος γιος του αρχηγού του χωριού Γκάντο, που βρίσκεται σε απόσταση 200 χιλιομέτρων από την πρωτεύουσα Ουαγκαντούγκου της Μπουρκίνα Φάσο, ο Ντιεμπέντο Φράνσις Κέρε, σε ηλικία μόλις επτά ετών άφησε την οικογένειά του και το χωριό του για να πάει σχολείο σε μια γειτονική πόλη και να μάθει την τέχνη του Ξυλουργού. Μπορεί αυτό να φαίνεται παράδοξο σε κάποιον που γνωρίζει ότι στην αφρικανική αυτή χώρα υπάρχουν πολύ λίγες ξύλινες κατασκευές, αφού τις κατατρώνε συνήθως οι τερμίτες, αλλά για τον ίδιο οι σπουδές αυτές ήταν το «κλειδί», που του άνοιξε την πόρτα σ' ένα πρόγραμμα οικονομικής συνεργασίας και ανάπτυξης του γερμανικού κράτους και τον έφερε για σπουδές στη Γερμανία.

«Από παιδί, είχα την επιθυμία να χτίζω. Αλλά δεν είχα ιδέα για το επάγγελμα του αρχιτέκτονα. Στην Μπουρκίνα Φάσο δεν υπάρχει η δυνατότητα σπουδών στην αρχιτεκτονική. Ήταν η υποτροφία του ιδρύματος Carl-Duisberg, που μ' έφερε στη Γερμανία προκειμένου να εκπαιδευτώ στις Ξυλουργικές εργασίες. Καθώς στη χώρα μου δεν έχουμε ξύλο, αυτό ήταν ένα επάγγελμα χωρίς μέλλον για μένα. Γι' αυτό και αρπάξα την ευκαιρία και σπούδασα αρχιτεκτονική στη Γερμανία, με δική μου πρωτοβουλία», εξηγεί στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο κ. Κέρε, ο οποίος θα βρεθεί την επόμενη εβδομάδα στη Θεσσαλονίκη, προκειμένου να συμμετάσχει στην εβδομάδα οικολογικής δόμησης «ECOWEEK», που θα πραγματοποιηθεί για πρώτη φορά στην πόλη, από τις 28 Μαρτίου μέχρι τις 3 Απριλίου.

Με το 45% του πληθυσμού να ζει κάτω από το όριο της φτώχειας και με το ποσοστό αναλφαριθμητισμού να ξεπερνά το 80%, η Μπουρκίνα Φάσο είναι μια από τις πλέον «εύθραυστες» χώρες της αφρικανικής ηπείρου. Οι κατά τόπους κοινότητες επιβιώνουν κυρίως βασιζόμενες σε μια πρωτόγονη μορφή γεωργίας, ανικανής να καλύψει ακόμη και τις ίδιες τους τις ανάγκες. Η οικιακή οικονομία αντιμετωπίζει προβλήματα, που απορρέουν όχι μόνο από την αβεβαιότητα και τα скаμπανέβασμα των διεθνών αγορών, όπως συμβαίνει στο λεγόμενο ανεπτυγμένο κόσμο, αλλά και προβλήματα, που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή κι έχουν καταστήσει μη βιώσιμο τον παραδοσιακό τρόπο ζωής.

Βάζοντας το δικό του λιθαράκι στις προσπάθειες ν' αλλάξει αυτή η εικόνα και να τεθούν τα θεμέλια εκείνα που θα βγάλουν από τη φτώχεια τη μικρή αυτή αφρικανική χώρα, ο εκπαιδευόμενος τότε αρχιτέκτονας, ενώ φοιτούσε ακόμη στη Γερμανία, αποφάσισε να επιστρέψει για λίγο στη γενέτειρά του και να χτίσει ένα δημοτικό σχολείο, χρησιμοποιώντας απλά υλικά, τα οποία μπορεί να βρει κάποιος εύκολα στη γη της Μπουρκίνα Φάσο. Αν και αρχικά βρέθηκε αντιμέτωπος με την καχυποψία των συμπατριωτών του ως προς το αν είναι απλό στην κατασκευή χτίσμα θα μπορούσε ν' αντέξει, σε πείσμα των καιρικών συνθηκών, ο νεαρός τότε αρχιτέκτονας κατάφερε όχι μόνο να τους πείσει, αλλά και να τους κάνει να τον βοηθήσουν. «Άνδρες, γυναίκες και παιδιά βοηθήσαν να χτίσουμε κομμάτι-κομμάτι το δικό τους μέλλον», θυμάται.

«Χτίζω στη χώρα μου από τότε που ήμουν μαθητής. Το πρώτο μου κτίριο ήταν το δημοτικό σχολείο στο χωριό μου, το Γκάντο. Το έχτισα απλά επειδή υπήρχε η ανάγκη να το κάνω κι επειδή δεν ήθελα τα παιδιά των αδελφών μου να μαθαίνουν γράμματα στις ίδιες συνθήκες μ' εμένα: δηλαδή σε αίθουσες με θερμοκρασία πάνω από 40 βαθμούς Κελσίου. Αυτό το έργο, το οποίο χρηματοδότησα ο ίδιος, δια της ένωσης «Schulbausteine für Gando» και το οποίο έχτισα, μαζί με τους συμπολίτες του, είναι η βάση όλου του έργου μου», λέει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο Αφρικανός αρχιτέκτονας.

Αυτή την εποχή εργάζεται πάνω σε μια βιβλιοθήκη για το δημοτικό του Γκάντο, που αποτελεί, κατ' ουσίαν, επέκταση του υπάρχοντος κτιρίου, αλλά και σ' ένα γυμνάσιο για το χωριό. «Καθώς υπάρχει υψηλός αριθμός ενδιαφερόμενων μαθητών, η κυβέρνηση συμφώνησε στην αποστολή καθηγητών γυμνασίου. Φαντα-

στείτε την πίεση που υπάρχει για την ολοκλήρωση του έργου», μας εξηγεί.

Ενώ, όταν τον ρωτάμε γιατί επικεντρώνεται σε έργα που έχουν βάση την Αφρική, από τη στιγμή που έχει κερδίσει ευρεία αναγνώριση στην Ευρώπη και αλλού, μας απαντά, με αποφασιστικό τρόπο: «Ο λόγος είναι απλός: αγαπώ τους συμπατριώτες μου. Υπάρχει τεράστια ανάγκη για την οικοδόμηση υποδομών και πολύ λίγοι αρχιτέκτονες».

Κερδίζει έδαφος η βιώσιμη αρχιτεκτονική

Το μοντέλο της βιώσιμης αρχιτεκτονικής που ακολουθεί ο Αφρικανός αρχιτέκτονας έχει αμφισβητηθεί από πολλούς και, όπως παραδέχεται και ο ίδιος, εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σε ό,τι αφορά στον συγκεκριμένο κλάδο. «Πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν, για παράδειγμα, πως ο πηλός είναι το υλικό των «φτωχών». Στη δουλειά μου, χρησιμοποίησα τον πηλό κατά τέτοιον τρόπο ώστε να παράγονται στέρεα και ανθεκτικά αποτελέσματα, αλλά εξακολουθώ να έχω δυσκολίες στο να πείσω τις κυβερνήσεις. Οι άνθρωποι θα πρέπει να αναγνωρίσουν οι ίδιοι τα πλεονεκτήματα και να πιέσουν τους εκάστοτε αξιωματούχους για επέκταση τέτοιου είδους έργων», εξηγεί.

Μάλιστα, ο ίδιος θεωρεί πως η βιώσιμη αρχιτεκτονική είναι μια τάση, που κερδίζει έδαφος σε διεθνές επίπεδο και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί «αουτσαίντερ», σε σχέση με πιο εμπορικά πρότυπα. «Με την ανάπτυξη στον πλανήτη και δεν εννοώ μόνο τις τελευταίες εξελίξεις στην Ιαπωνία, νομίζω πως δεν υπάρχει κανένας καλύτερος τρόπος για να χτίζει κάποιος με βιώσιμο τρόπο απ' ό,τι ο δικός μας», υπογραμμίζει.

Ο ίδιος δε είναι κατηγορηματικός, όταν τον ρωτάμε, εάν θεωρεί δυνατό τον συνδυασμό παραδοσιακών τεχνικών, με τη σύγχρονη αρχιτεκτονική: «Δεν το νομίζω απλώς. Το ξέρω πως έτσι είναι. Κοιτάξτε τη δουλειά μου. Αυτό είναι που κάνω!».

Για το ανθρωπιστικό ντιζάν (σχεδιασμός), άλλωστε, καταγράφεται ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον κι αυτό το επιβεβαιώνει και ο ίδιος ο κ. Κέρε. «Δίνω διαλέξεις σ' όλο τον κόσμο πάνω σ' αυτό και πάντα κερδίζω τον ενθουσιασμό των επαγγελματιών και των φοιτητών αρχιτεκτονικής, καθώς και ανθρώπων που δεν έχουν ακόμη ασχοληθεί με την αρχιτεκτονική. Βλέπω ότι υπάρχει μια βαθιά επιθυμία μέσα στον καθένα να δημιουργήσει κάτι με νόημα, βιώσιμο, που να βοηθάει τους άλλους», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Ονειρα για μια Αφρική της μάθησης

Όταν τον ρωτάμε, εάν υπάρχει ένα έργο που ονειρεύεται να υλοποιήσει στην Αφρική, χαμογελά και μας λέει: «Εάν μου δίνετε τα οικονομικά μέσα, θα ήθελα να χτίσω σχολεία έως ότου να μην υπάρχει πλέον ανάγκη για κάτι τέτοιο. Κάθε παιδί δικαιούται να έχει πρόσβαση στην εκπαίδευση. Κάθε παιδί στον πλανήτη είναι γεμάτο δημιουργικότητα. Αυτό πάνω στο οποίο τα παιδιά θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τις δυνατότητές τους είναι η εκπαίδευση. Είμαι πεπεισμένος ότι με την πρόβλεψη για μια «έξυπνη αρχιτεκτονική» (που θα περιλαμβάνει την οικοδόμηση πολλών σχολείων), μπορεί να προωθηθεί μια τέτοια προοπτική. Αυτό προσπαθώ κι εγώ να κάνω».

Το μότο του είναι «βοήθησε για ν' αυτοβοηθηθείς». Πώς θα μπορούσαν, λοιπόν, οι άνθρωποι στην Αφρική να βοηθήσουν προκειμένου να οικοδομήσουν τις δομές εκείνες που είναι απαραίτητες στην καθημερινότητά τους; «Οι άνθρωποι στην Αφρική γνωρίζουν για τα τεχνικά επιτεύγματα του βιομηχανοποιημένου κόσμου και θέλουν να κάνουν το ίδιο. Αυτό είναι πολύ κατανοητό. Αυτό που τους λείπει είναι η πρόσβαση στην εκπαίδευση, γι' αυτό και πρέπει να βασίζονται σε προϊόντα που έρχονται από το εξωτερικό. Στον τομέα των κατασκευών αυτό σημαίνει ότι οι Αφρικανοί προτιμούν το ταϊμέντο σε σχέση με τα βιώσιμα υλικά, επειδή το θεωρούν πρωτοποριακό», σημειώνει.

Και καταλήγει: «Τα κτίρια που οικοδομούνται με ταϊμέντο έχουν απλά μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής. Θα μπορούσε, όμως, κάποιος να χρησιμοποιήσει χώμα και λάσπη, με πρωτοποριακούς, καινοτόμους τρόπους, αλλά οι Αφρικανοί δεν γνωρίζουν την τεχνολογία για κάτι τέτοιο. Εάν τέτοιου είδους βιώσιμες μέθοδοι αναπτύσσονταν, αυτό θα ήταν η καλύτερη λύση για την Αφρική από οικονομική και πολιτιστική πλευρά».